



ORTAÖĞRETİM SEÇMELİ PROJE HAZIRLAMA DERSİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ*

An Investigation of The Teachers' Views On The Elective Project Preparation Course In High School

Vildan DONMUŞ¹

Eyüp İZCİ²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, MEB tarafından 2006 yılında hazırlanan “Ortaöğretim Kurumları Seçmeli Proje Hazırlama Dersi Öğretim Programı”nın bu dersi yürüten öğretmenlerin görüşlerinden yararlanılarak incelenmesidir. Bu amaçla eğitim programının temel öğeleri olan hedefler, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve sınav durumları ölçüt olarak alınmıştır. Bu araştırma, olgubilim ile desenlenmiş nitel bir çalışmadır. 2013-2014 öğretim yılı Elazığ İli Merkez İlçede bulunan ortaöğretim kurumlarında proje hazırlama dersi veren 8 öğretmen araştırmanın katılımcı grubuna dahil edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, bu çalışmada kullanılan veri toplama aracıdır. Öğretmenlerin programın kazanımlarıyla ilgili en çok öğrenci seviyesine uygun olma, programın içeriğiyle ilgili teknoloji kullanım olanağı, öğretme- öğrenme yaklaşımlarıyla ilgili en çok öğrenci merkezli olması, programın ölçme ve değerlendirme boyutuyla ilgili fiziki imkan yetersizliği alt temasına yükleme yaptıkları görülmektedir. Programın etkili uygulanmasına yönelik önerileriyle ilgili en çok güncellik eksikliği temasına, dersin seçmeli olmasıyla ilgili seçmeli ana temasında en çok ilgili öğrenci alt temasına, zorunlu ana temasında ileriye dönük beceri kazandırma temasına, dersi yürütecek branşla ilgili en çok fen alanları ve bilişim teknolojileri alt temalarına yükleme yaptıkları görülmektedir. Öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama öğretim programına dair genel olarak olumsuz görüş bildirdikleri görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: proje hazırlama, program değerlendirme, ortaöğretim programları

ABSTRACT

The purpose of this research is to investigate the “Elective Project Preparation Course Curriculum in High School” presented by Ministry of National Education (MEB) in 2006 based on the opinions of the teachers lecturing this course. In this purpose, the fundamental elements of curriculum which are objectives, content, teaching/learning process and evaluation process were taken as criterion. This research is a qualitative study which has been designed by phenomenology. 8 teachers working at a high school located in the Merkez County of the Elazığ in the 2013-2014 school year were included in the study. The semi-structured interview form prepared for the participant teachers is the data collection means of this research. Majority of the teachers suggested opinions about program attainments with the level of the students, about program content provides the opportunity to benefit technology. For the teaching-learning dimension of the program, it was mainly stated by the teachers that the practice of the activities was struggle. Teachers, again, suggested physical disabilities on the assessment and evaluation dimension of the program. To apply an effective program teachers stressed that the lack of program updates. Additionally, teachers stated that this course is a perfectly prepared program in the paper; however they have difficulty in the practice because the course is selective, the teachers are from different branches, and also the students have different perspectives of the course. They presented an opinion that these teachers should be science teachers and information technology teachers.

Keywords: project preparation, curriculum evaluation, curriculum in High school

1. GİRİŞ

Baş döndürücü bir şekilde değişen ve gelişen dünyadaki değişim, bireylerin ve toplumların hayat standartlarını yükselttiği gibi, insanlar için bazı önemli sorunları da beraberinde

*Bu çalışma 4-6 Eylül 2014 tarihleri arasında Kocaeli Üniversitesi'nde düzenlenen 23. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Arş. Gör., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü ELAZIĞ Mail: vildandnms@gmail.com

² Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü MALATYA eyup.izci@inonu.edu.tr

getirmektedir. İnsanların çevrelerindeki ani ve hızlı değişikliklere uyum sağlamakta zorlanması, bilimsel gelişmelere paralel olarak yeni problemleri ve tehlikeleri ortaya çıkarmaktadır. Teknolojik gelişme ve ilerlemelerin insan hayatı ve toplum yararı için daha bilinçli kullanılması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Toplum ve insan hayatını zorlaştıran problemlerin çözümünde herkese büyük görevler düşmektedir. Eğitimin temel hedeflerinden biri de kendini ifade edebilen, problem çözme becerisine sahip, özgün fikir ve ürünler ortaya koyabilen gençler yetiştirmektir (MEB, 2011). Gençlerimizin çevrelerindeki olgu ve olayları algılamaları, karşılaştıkları sorunlara duyarlı ve sorunların çözümünde istekli olmaları ve projeler hazırlamaları önem arz etmektedir. Bu bağlamda proje tabanlı öğrenmeden bahsetmek gerekir. Proje tabanlı öğrenme, öğrenciyi öğretme-öğrenme sürecinin merkezine alan, gerçek yaşamın konularına ve uygulamalarına yer veren bir öğrenme yaklaşımıdır. Öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirdiği için uygulama, analiz ve sentez düzeyindeki hedeflerin gerçekleşmesinde daha çok kullanılan bir yaklaşımdır (Demirel, 2005). İşbirlikli öğrenme ise, değişik yetenek, cinsiyet, ırk ve sosyal beceri düzeylerinden gelen öğrencilerin ortak bir amaç doğrultusunda küçük gruplar halinde çalışarak ve birbirlerinin öğrenmesine yardım ederek öğrenmeyi gerçekleştirmeleri sürecidir (Açıkgöz, 1992). Öğrenciler ilgi duydukları ve kendileri için önemli olduğunu düşündükleri bilgileri öğrenmeye daha yatkındırlar. Bu yüzden sınıftaki öğrenme-öğretme süreci, öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde planlanmalı ve bu süreçte öğrencilere aktif olabilecekleri roller verilmelidir. Bu amaçla öğrenciyi merkeze alan ve derste aktif olmasını sağlayan yöntem ve tekniklerin kullanılması gerekmektedir. Böylece öğrenciler derslerin müfredatında yer alan kazanımları öğrenmede daha başarılı olurlar (Koç, 2014). Bu bağlamda eğitim-öğretim kurumlarının öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek dersler sunması, kaynaklardan en iyi şekilde yararlanılması adına önemlidir (Daban ve Özdemir, 2004). Sunulan bu dersler arasında öğrencilerin ilgileri ve beklentileri ile önemli derecede örtüşen seçmeli dersler özü itibari ile öğrenciler tarafından özellikle kişisel gelişim alanında ilgi çekici bulunmaktadır (Darby, 2006). Seçmeli dersler, öğrencinin öz iradelerini ortaya koyabilmeleri, öğrencilerin kendileri ile ilgili karar alabilmeleri, önemli bilgiye karar verebilmeleri açılarından da eğitimin demokratikleştirmesine ışık tutma potansiyeline sahiptir. Ayrıca seçmeli dersler, kesin çizgiler ile belirlenen ders müfredatına seçim özelliğinden gelen esneklik ile, öğrencilerin kendilerini keşfedecekleri ve istedikleri konulardan yola çıkarak öğrenecekleri bir öğrenme ortamına zemin hazırlama imkânı sunabilirler (Öztürk ve Yılmaz, 2011).

Hayata geçirilecek projeler için bilgiye ihtiyacımız vardır. Ancak; hiçbir bilgi doğada kullanıma hazır halde bulunmaz. Bilimsel anlayışın temelinde araştırma ve keşfetme düşüncesi vardır. Bilgiye ulaşabilmek ve ondan yararlanabilmek için amaçlarımız doğrultusunda araştırma yapmamız gerekir. Araştırmaların da yeni düşüncelere ve farklı bakış açılarına ihtiyacı vardır. Bu bakış açılarını yararlı ve verimli hale getirmek, projelerle mümkündür. Proje, belirli bir zaman ve bütçe çerçevesinde, belirli bir amaca ulaşmayı sağlayacak sonuçları üretmek üzere insanî ve fiziksel kaynakların bir araya getirildiği planlanmış faaliyetlerin bütünüdür. Ancak proje denince aklımıza ürkütücü şeyler gelmemelidir. Rahatsızlık yaratan bir durum ya da olay karşısında, sorunun çözümünde aktif rol alarak çözüme ulaşma süreci kapsamında yapılan çalışmalar, projelendirme olarak algılanmalıdır. Proje hazırlamanın asıl hedefi; bireylerin problem çözme becerilerini geliştirmek, yaratıcı ve estetik düşüncenin rehberliğinde sorunların çözümünü sağlamaktır (MEB, 2006).

Bu bağlamda öğrencilerin eleştirici düşünme, problem çözme, araştırma yapma, akıl yürütme, yaratıcılık becerilerini geliştirmelerine; araştırmadan zevk alma, özgüvenini geliştirme, sorumluluk alma değerlerini kazanmalarına yardımcı olan Proje Hazırlama dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre irdelenmesinde fayda vardır. Ayrıca seçmeli derslerin programlarının değerlendirilmesi noktasında da bu çalışma önem arz etmektedir. Çünkü yapılan alan araştırmasında program değerlendirme ile ilgili yapılan çalışmaların çoğunun zorunlu dersler ile ilgili olması dikkat çekicidir. Seçmeli derslerle ilgili ulaşılan çalışmaların var olduğu çoğunluğunun

ise ilköğretim düzeyindeki öğretim programlarıyla veya üniversitedeki dersler ile ilgili olduğu göze çarpmaktadır (Altun, 2009; Aslan, 2014; Eşbahoğlu, 2015; Kolaylı, 2015; Tezcan ve Gümüş, 2008; Yırtıcı, 2014).

1.1. Amaç

Bu araştırmanın amacı, MEB tarafından 2006 yılında hazırlanan “Ortaöğretim Kurumları Seçmeli Proje Hazırlama Dersi Öğretim Programı”nın bu dersi yürüten öğretmenlerin görüşlerinden yararlanılarak incelenmesidir. Bu amaçla eğitim programının temel öğeleri olan hedefler, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve sınav durumları ölçüt olarak alınmıştır. Araştırmanın alt amaçlarına ilişkin soru cümleleri aşağıda belirtilmiştir.

Görüşlerine başvuru katılımcıların;

1. Programın kazanımları ile ilgili görüşleri nelerdir?
2. Programın içeriği ile ilgili görüşleri nelerdir?
3. Programın öğrenme-öğretme süreci (yöntem, teknik ve etkinliklerle) ilgili görüşleri nelerdir?
4. Programın ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerle ilgili görüşleri nelerdir?
5. Programının daha etkili uygulanabilmesi için önerileri nelerdir?
6. Dersin seçmeli olmasına yönelik görüşleri nelerdir?
7. Dersi vermesi gereken branşa yönelik görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, olgubilim ile desenlenmiş nitel bir çalışmadır. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler v.b.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerinde odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 77).

Program değerlendirme çalışmalarına bakıldığında tek bir test sonucuna bakarak program hakkında bilgi sahibi olunamaz. Bu süreçte önemli rol oynayan öğretmenlerin süreçteki deneyimlerinin ortaya konması ve bu yolla programın uygulama sürecinin değerinin anlaşılmasına gerek vardır. Bir anlamda “neden?” ve “nasıl olmalı?” sorularının yanıtlanması gerekmektedir. Bu durumda ortaöğretim seçmeli proje hazırlama dersi öğretim programının değerlendirilmesine yönelik olarak yapılan çalışmanın, olgubilim ile desenlenmesi uygun bir yöntem seçimi olarak görülebilir.

2.2. Katılımcılar

2013- 2014 öğretim yılı Elazığ İli Merkez İlçede bulunan ortaöğretim kurumları idarecileri ile tek tek görüşülerek alınan bilgiler doğrultusunda 13 tanesinde Proje Hazırlama dersinin seçmeli ders olarak verildiği bilgisine ulaşılmıştır. Bu bağlamda bu kurumlarda proje hazırlama dersi veren öğretmenlerle görüşülmüş 3 kurumdaki öğretmen derse öylesine girdiklerini belirterek programla ilgili görüş bildirmek istemediklerini, 2 kurumdaki öğretmen ise dersin 12. sınıflarda seçmeli olması sebebiyle öğrenci grubunun sınav hazırlığından dolayı dersi gerektiği şekliyle işleyemediklerini belirterek görüş bildiremeyeceklerini söylemişlerdir. Tüm bu durumlar göz önünde bulundurularak 8 kurumda görev yapan öğretmen araştırmanın katılımcı grubuna dahil edilmiştir.

Verilerin elde edilmesinde açık ve esnek bir tutum izlenmiştir. Araştırma sorularına yanıt verebilmek için mümkün olduğu kadar ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplanmaya çalışılmıştır. Katılımcı öğretmenlere ait bazı özellikler şu şekildedir:

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Mesleki Kıdem	Eğitim düzeyi	Okul türü	Branşı
Öğrt1	Erkek	21	Lisans	Anadolu Lisesi	Matematik
Öğrt2	Erkek	21	Yüksek Lisans	Fen Lisesi	Kimya
Öğrt3	Erkek	16	Lisans	Anadolu Lisesi	Fizik
Öğrt4	Erkek	20	Lisans	Anadolu Lisesi	Coğrafya
Öğrt5	Kadın	18	Lisans	Anadolu Lisesi	Felsefe
Öğrt6	Kadın	6	Yüksek Lisans	Anadolu Lisesi	Bilişim Teknolojileri
Öğrt7	Erkek	5	Lisans	Meslek Lisesi	Bilişim Teknolojileri
Öğrt8	Kadın	4	Lisans	Meslek Lisesi	Bilişim Teknolojileri

Katılımcı öğretmenlerin görüşlerine, araştırmanın bulgular kısmında yer verilmiştir. Araştırmada katılımcıların gerçek isimleri kullanılmamış öğretmenler için “Öğrt” kısaltması kullanılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Katılımcı öğretmenler için düzenlenen yarı yapılandırılmış görüşme formu, bu araştırmada kullanılan veri toplama aracıdır. Görüşmeler sırasında kullanılacak bireysel görüşme soruları hazırlanmadan önce, eğitim programları ve öğretim alanında uzman 3 kişi ile görüşülüp bu çalışma kapsamında hangi soruların sorulabileceği ile ilgili bilgi alınmıştır. Bu görüşmelerden elde edilen izlenimler ışığında asıl görüşmelerde katılımcılara sorulacak sorular tespit edilmiştir. Bu noktalardan hareketle, yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış, hazırlanan form tekrar uzmanların görüşlerine sunulmuştur. Tekrarlı görüşme ve düzeltmelerden sonra veri toplanmasında, yarı yapılandırılmış bu görüşme formları kullanılmıştır.

2.4. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Veri toplama sürecinde araştırmacı sürece bizzat katılarak katılımcılarla görüşmeleri yürütmüştür. Görüşmeden önce öğretmenler görüşme hakkında bilgilendirilmiş ve görüşmeye gönüllü katılan öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Verileri toplamak amacıyla oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular araştırmacı tarafından katılımcılara yöneltilmiştir. Görüşmeler çoğu katılımcı öğretmenin isteği üzerine görüşmenin kaydedilmesi biçiminde değil de katılımcı cevaplarının yazılı olması şeklinde yapılmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tasarlanan bu araştırmada “içerik analizi” yapılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu yaklaşımda toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonrada ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir. Veriler dört aşamada analiz edilmiştir: 1. Verilerin kodlanması, 2. Kodlanan verilerin temalarının belirlenmesi, 3. Kodların ve temaların düzenlenmesi, 4. Bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Analiz sürecinde öncelikle, görüşme kayıtları ve yazılı formlar deşifre edilip çözümlenmeler yapılmıştır.

Öğretmenlerin görüşlerinin analizinde, ifadelerin benzerliğine göre gruplamalar yapılmıştır. Çözümlenelerde görüşüne başvuru alan öğretmenlere birer kod numarası verilerek (Öğrt1, Öğrt2..) açıklamalar yapılmıştır. Görüşme tekniği ile elde edilen veriler sayısallaştırılarak frekans olarak ifade edilmiştir. İfadelerdeki benzer öğeler gruplandırılmış ve gruba uygun olarak temalandırılmıştır. Araştırmada ortak temaların tespiti amacıyla tüm katılımcıların yazılı cevapları

temalara ve alt temalara ayrılarak, sürekli karşılaştırılmıştır (Creswell, 2007). Araştırmada iç geçerliği sağlamak için;

a) Öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama dersi programına ilişkin görüşleri öncelikle kodlanmış sonradan doğrudan alıntılarla kodlar desteklenmiştir. Bulguların anlamlılığını ve bütünlüğü araştırmacı tarafından sürekli test edilmiştir.

b) Bulguların tutarlılığını sağlamak için temaları oluşturan kavramların kendi aralarında ve diğerler temalarla tutarlılığı değerlendirilmiş ve anlamlı bir bütün oluşturup oluşturmadığı test edilmiştir.

c) Bulguların daha önce yapılan araştırmalarla uygunluğu karşılaştırılmıştır.

d) Temalar, duruma göre tümdengelim ya da tümevarım yöntemi ile açıklanmış ve yorumlanmıştır.

e) Araştırmanın bulguları önceden yapılan tahminlerle tutarlı bulunmuştur.

Dış geçerliği sağlamak için;

a) Verileri toplama aracının hazırlanmasından, uygulama ve analiz aşamasına kadar araştırma sürecinin detaylarıyla açıklanmıştır

b) Bulgular, alan yazınla karşılaştırılarak, bulguların anlamı ve uygulamadaki gerçekliklere ulaşmaya çalışılmıştır.

c) Araştırmanın başka araştırmalarla test edilebilmesi için gerekli açıklamalar ayrıntılarıyla yapılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın aktarılabilirlik özelliğini artırmak amacıyla ayrıntılı betimlemelere ve doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Ayrıntılı betimlemenin bir gereği olarak bulgular kodlama ve kaynak sayıları belirtilerek tablolar halinde sunulmuştur.

3. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde veri toplama sürecinde elde edilen bulgular; öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama dersi öğretim programının kazanımları, içeriği, öğretme- öğrenme yaklaşımları, ölçme ve değerlendirme başlıklarına ek olarak dersin uygulamasına yönelik öneriler, dersin seçmeli olma durumu ve hangi branş öğretmenin bu dersi yürütmesi gerektiği başlıkları altında ifade edilmeye çalışılmıştır.

3.1. Öğretmenlerin Seçmeli Proje Hazırlama Programının Kazanımlarına İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama programının kazanımlarına ilişkin görüşleri aşağıda Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Programın Kazanımlarına İlişkin Görüşler

Tema	f
Olumlu	12
Öğrenci Seviyesine Uygun Olma	4
Dersin Amacına Uygun Olma	3
Verilen Süre Yeterliliği	1
Esneklik	2
Aşamalılık	1
Bilimsel Düşünebilme	1
Olumsuz	7
Öğrenci Seviyesine Uygun Olmama	3
Sosyal ve Bilimsel Proje Ayrımı	1
Basit Proje Tercihi	1
Kazanımlara Uygun Proje Üretmeme	1
Uygulamaya Dönüştürme Zorluğu	1

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama dersi kazanımlarına ilişkin görüşleri olumlu ve olumsuz olmak üzere iki ana tema üzerinde toplanmıştır. Olumlu (f=12) ana temasının kendi içinde temalara ayrıldığı ve bunların; öğrenci seviyesine uygun olma, dersin amacına uygun olma, verilen süre yeterliliği, esneklik, aşamalılık ve bilimsel düşünmebilme olduğu ifade edilmiştir. Olumsuz (f=7) ana temasının ise kendi içinde öğrenci seviyesine uygun olmama,

sosyal ve bilimsel proje ayrımı, basit proje tercihi, kazanımlara uygun proje üretmemeye ve uygulamaya dönüştürme zorluğu olduğu ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin programın kazanımlarıyla ilgili olumlu ana temasında en çok öğrenci seviyesine uygun olma (f=4) ve dersin amacına uygun olma (f=3) temalarına yükleme yaptıkları görülmüştür. Olumsuz ana temasında ise en çok öğrenci seviyesine uygun olmama (f=3) alt temasına yükleme yaptıkları görülmektedir. Bazı katılımcıların buna ilişkin görüşleri şöyledir;

Öğrt2: “ Her seviyede seçilebilen bu dersin kazanımlarına bağlı olarak her seviyedeki öğrenciye göre proje üretilebiliyor. Bu sebeple öğrenci seviyesine çok uygundur.”

Öğrt5: “Programın kazanımları gerçekten dersin amaçlarına uygun. Çünkü en başta yazan amaçlara bakınca kazanımlarla paralellik gösteriyor. Hem bu kazanımlara göre öğrencilere konu seçtirirseniz amaçlara ulaşıyorsunuz zaten.”

Öğrt8: “ kazanımlar mevcut öğrenci için fazla zihinsel işlem gerektirebiliyor. Ama zaten bu alışlagelmiş öğrenim görmeleriyle bağlantılı. Bu açıdan öğrenci seviyesine uygun olmasa da dersin amaçlarına uygun bence.”

Öğrt3: “.....müfredat programında öğrenci bu dersi bir kez seçme durumunda olduğundan kazanımlar sınıf düzeylerine uygun olarak yeniden düzenlenmesi gerekir.”

3.2. Öğretmenlerin Seçmeli Proje Hazırlama Programının İçerik Boyutuna İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri aşağıda tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Programın İçerik Boyutuna İlişkin Görüşler

Tema	f
Olumlu	7
Teknoloji kullanım Olanığı	2
İşlevsellik	2
Tutarlılık	1
Farklı Becerilere Uygunluk	1
Süre Yeterliliği	1
Olumsuz	9
Konu Sayısı Yetersizliği	2
Bilimsellik Yönünün Darlığı	1
Proje Örneği Yetersizliği	1
Süre Yetersizliği	1
Öğrenci İsteksizliği	1
Kitap Temini	1
Hayata Aktarılamama	2

Tablo 3’te görüldüğü gibi öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri olumlu ve olumsuz olmak üzere iki ana tema üzerinde toplanmıştır. Olumlu (f=7) ana temasının kendi içinde alt temalara ayrıldığı ve bunların; teknoloji kullanım olanağı, işlevsellik, tutarlılık, farklı becerilere uygunluk ve süre yeterliliği olduğu ifade edilmiştir. Olumsuz (f=9) ana temasının ise kendi içinde konu sayısı yetersizliği, bilimsellik yönünün darlığı, proje örneği yetersizliği, süre yetersizliği, öğrenci isteksizliği, kitap temini ve hayata aktarılamama olduğu ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin programın içeriğiyle ilgili olumlu ana temasında en çok teknoloji kullanım olanağı (f=2) ve işlevsellik (f=2) temalarına yükleme yaptıkları görülmüştür. Olumsuz ana temasında ise en çok konu sayısı yetersizliği (f=2) ve hayata aktarılamama (f=2) alt temasına yükleme yaptıkları görülmektedir. Bazı katılımcıların buna ilişkin görüşleri şöyledir;

Öğrt3: “ içerik açısından teknolojiden faydalanmama olanak tanıyor. Mesela akıllı tahtayı kullanabiliyorum, slaytlarımı daha rahat sunabiliyorum.”

Öğrt7: “ aslında konu sayıları yetersiz bence onların kesinlikle arttırılması gerekiyor. Var olan konular üzerinden konuşacak olursam işlevsel olduklarını söyleyebilirim ama yetersizler.”

Öğrt8: “..... bu dersin konularının hayata aktarılması noktasında öğrencileri ikna etmek zor oluyor. Ne işlerine yarıyacağını -proje üretmenin-, pek anlayamıyorlar.”

3.3. Öğretmenlerin Seçmeli Proje Hazırlama Programının Öğrenme-Öğretme Yaklaşımına İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama programının öğrenme-öğretme yaklaşımına ilişkin görüşleri aşağıda tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Programın Öğrenme-Öğretme Yaklaşımına İlişkin Görüşler

Tema	f
Olumlu	3
Öğrenci Merkezli Olması	2
Öğrenmeyi Destekleyici Olması	1
Olumsuz	6
Etkinliklerin Uygulanmasının Zor Olması	3
Etkinlikler İçin Süre Yetersizliği	1
Fiziki İmkanların Yetersizliği	1
Etkinlik Sayısının Azlığı	1

Tablo 4’te görüldüğü gibi öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama programının öğretme-öğrenme yaklaşımlarına ilişkin görüşleri olumlu ve olumsuz olmak üzere iki ana tema üzerinde toplanmıştır. Olumlu (f=3) ana temasının kendi içinde alt temalara ayrıldığı ve bunların; öğrenci merkezli olması ve öğrenmeyi destekleyici olması olduğu ifade edilmiştir. Olumsuz (f=6) ana temasının ise kendi içinde etkinliklerin uygulanmasının zor olması, etkinlikler için yetersiz süre, fiziki imkanların yetersizliği ve etkinlik sayısının azlığı olduğu ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin programın öğretme- öğrenme yaklaşımlarıyla ilgili olumlu ana temasında en çok öğrenci merkezli olması (f=2) temasına yükleme yaptıkları görülmüştür. Olumsuz ana temasında ise en çok etkinliklerin uygulanmasının zor olması (f=3) alt temasına yükleme yaptıkları görülmektedir. Bazı katılımcıların buna ilişkin görüşleri şöyledir;

Öğrt 2: “ bu ders etkinlikleri öğrenci merkezli hazırlanmış, öğretmeni sadece yönlendiren kişi yerine koyan güzel etkinliklerden oluşuyor. Zaten bunlar yeni sistemin gereği. Yeni demek doğru olmasada ☺”

Öğrt1: “ Etkinliklere baktığınız zaman sanki sınıflarımızda çok az öğrenci varmış gibi düşünülüp hazırlandığını görüyorsunuz. Özellikle grup etkinliklerinde. Sınıfların kalabalık olması etkinliklerinin uygulamasını zorlaştırıyor açıkçası. Bunu hiç düşünen olmamış.”

Öğrt8: “Projenin doğası gereği büyük ya da küçük olsun çeşitli fikirlerle güzelleştiği, işbirliğiyle daha iyi çözümlere ulaşıldığı bir gerçek. Bu açıdan programda bize sunulan tekniklerin ders içerisinde kullanılması gerekli evet... örnek olay mesela geçmiş buluşları anlamaları için yararlı, problem çözme teknikleri projede analizde yoğun kullanılan bir teknik bunlar olumlu durumlar kağıt üzerinde. Ancak uygulanması zaman alıcı ve zor şimdilik.”

3.4. Öğretmenlerin Seçmeli Proje Hazırlama Programının Ölçme Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama programının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri aşağıda tablo de verilmiştir.

Tablo 5. Programın Ölçme Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşler

Tema	f
Olumlu	1
Öğrenci İletişiminin Değerlendirilmesi	1
Olumsuz	9
Diğer Derslere Aktarılamama	1
Fiziki İmkan Yetersizliği	3
Cazip olmama	1
Grup Rubriklerinin Kullanılamaması	2
Zaman Yetersizliği	2

Tablo 5’te görüldüğü gibi öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama programının ölçme ve değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri olumlu ve olumsuz olmak üzere iki ana tema üzerinde toplanmıştır. Olumlu (f=1) ana temasının kendi içinde öğrenci iletişimin değerlendirilmesi temasının olduğu görülmektedir. Olumsuz (f=9) ana temasının ise diğer derslere aktarılamama, fiziki imkan yetersizliği, cazip olmama, grup rubriklerinin kullanılamaması ve zaman yetersizliği olduğu ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin programın ölçme ve değerlendirme boyutuyla ilgili olumsuz ana temasında en çok fiziki imkan yetersizliği (f=3) alt temasına yükleme yaptıkları görülmektedir. Bazı katılımcıların buna ilişkin görüşleri şöyledir;

Öğrt1: “ Proje hazırlama dersi sözel ağırlıklı bir ders olması özelliğiyle öğrenciyi konuşturarak derse katılımını sağlayarak değerlendirme yapmaya izin veriyor ve buda öğrencinin iletişiminin değerlendirilmesi hususunda bana kolaylık sağlıyor.”

Öğrt3: “proje bilimsel bir çalışma olduğundan değerlendirilmesi ve ölçüm kriterleri öğrenci performansı, imkan ve maddi destek yönünden farklılıklar göstermektedir. Her öğrenciye her malzemeyi sunacağımız fiziki ve maddi olanaklarımız olmadığından değerlendirmede sıkıntılar yaşıyabiliyorum.”

Öğrt8: “ valla programda yazan ölçme ve değerlendirme önerilerini uygulamak zor. Proje günlüğü tutmak ve akran değerlendirme yapmak mesela. Bizim öğrenciler zorunlu ve önemli bir ders olmadıkça yani sıkışmadıkça böyle zahmetli işlere girmezler. Son gün yazılı çalışan, ödevleri başkalarına yaptıran bir gruba yaptırılmayacak şeyler. Zaten projeleri takip etme gibi bir durumumuzda yok çünkü bunun için ayrılmış bir ortam, sınıf, laboratuvar felan yok.”

3.5. Öğretmenlerin Seçmeli Proje Hazırlama Programının Etkili Uygulanmasına Yönelik Önerileri

Öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama programının etkili uygulanmasına ilişkin önerileri aşağıda tablo 6 da verilmiştir.

Tema	f
Programa Yönelik Öneriler	6
Güncellik Eksikliği	3
Bilimsellik Eksikliği	1
Uygulama Yetersizliği	1
Süre Yetersizliği	1
Öğretmene Yönelik Öneriler	3
Branş Öğretmeni Eksikliği	1
Seminer Eksikliği	2
Olanaklara Yönelik Öneriler	5
Dersi Öğrenci Seçmeli	1
Mekan Yetersizliği	1
Ders Kitabı Yenilenmeli	1
Kalabalık Sınıf Faktörü	2

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama programının etkili uygulanmasına yönelik önerilerine ilişkin görüşleri programa yönelik öneriler, öğretmene yönelik öneriler ve olanaklara yönelik öneriler olmak üzere üç ana tema üzerinde toplanmıştır. Programa yönelik öneriler (f=6) ana temasının kendi içinde güncellik eksikliği, bilimsellik eksikliği ve uygulama yetersizliği olmak üzere üç alt temaya ayrıldığı görülmektedir. Öğretmene yönelik öneriler (f=3) ana temasının ise kendi içinde branş öğretmeni eksikliği ve seminer eksikliği olmak üzere iki alt temadan oluştuğu görülmektedir. Olanaklara yönelik öneriler (f=5) ana temasının ise dersi öğrenci seçmeli, mekan yetersizliği, ders kitabı yenilenmeli ve kalabalık sınıf faktörü olmak üzere dört alt temadan oluştuğu görülmektedir.

Öğretmenlerin programın etkili uygulanmasına yönelik önerileriyle ilgili programa yönelik öneriler ana temasında en çok güncellik eksikliği (f=3) alt temasına, öğretmene yönelik öneriler temasında en çok seminer eksikliği (f=2) alt temasına ve olanaklara yönelik öneriler temasında

kalabalık sınıf faktörü (f=2) temasına yükleme yaptıkları görülmektedir. Bazı katılımcıların buna ilişkin görüşleri şöyledir;

Öğrt1: “güncel konuların daha geniş bir şekilde ele alınması gerekir.”

Öğrt3: “diğer branş öğretmenlerine bu dersle ilgili seminerler verilmeli. Sonuçta herkes proje tabanlı öğrenmeyle eğitim almadı. Doğal olarak öğrencilerden önce öğretmenlerin bu dersin ne işe yaradığını, nasıl yürüyeceğini kavraması gerekir.”

Öğrt4: “Seminerlerle ile öğretmenler bilgilendirilmeli.....”

Öğrt6: “ öğrencilere uygulamaları daha ilgi çekici ortamlardan görebilmeleri için simülasyonlar, sanal ortamlar sunulabilir. Bu sayede dersin etkisi daha çok artacaktır. Ancak böyle imkanlarımız yok! Olsa da sınıflarımız çok kalabalık.”

Öğrt7: “ daha küçük sınıflar önerilerimden biri. Hizmetiçi eğitimle bence öğretmenlere katılmak zorunda oldukları ve süreç sonunda omların da birşeyler yaptığı konferanslar verilmeli. Çünkü uygulayıcı olarak biz hakim değiliz. Mezun olduktan sonra farklı alanda gelişme şansımızda olmuyor. O açıdan önce öğretmenlere benimsetilmeli ve ailelerden de gerekirse destek alınmalı.”

3.6. Öğretmenlerin Seçmeli Proje Hazırlama Dersinin Seçmeli Olmasına İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama dersinin seçmeli olmasına ilişkin görüşleri aşağıda tablo 7 de verilmiştir.

Tablo 7. Dersin Seçmeli Olmasına Yönelik Görüşler

Tema	f
Seçmeli	7
Aktivite Dersi	1
İlgili Öğrenci	4
Zorunlu	3
İleriye dönük beceri kazandırma	2
Kendi Kendine Öğrenme	1

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama dersinin seçmeli olmasına ilişkin görüşleri seçmeli ve zorunlu olmak üzere iki ana tema üzerinde toplanmıştır. Seçmeli (f=7) ana temasının kendi içinde aktivite dersi ve ilgili öğrenci olmak üzere iki alt temaya ayrıldığı görülmektedir. Zorunlu (f=3) ana temasının ise ileriye dönük beceri kazandırma ve kendi kendine öğrenme olmak üzere iki alt temadan oluştuğu görülmektedir.

Öğretmenlerin dersin seçmeli olmasıyla ilgili seçmeli ana temasında en çok ilgili öğrenci (f=4) alt temasına, zorunlu ana temasında ileriye dönük beceri kazandırma (f=2) temasına yükleme yaptıkları görülmektedir. Bazı katılımcıların buna ilişkin görüşleri şöyledir;

Öğrt2: “ Seçmeli ders olması uygundur. Ama bu dersi ilgisi olan öğrenci seçmeli.”

Öğrt3: “ seçmeli olması uygun. Ülke genelinde proje seçimi öğrenci ilgi ve istekleri doğrultusunda belirlenmesi yararlıdır.”

Öğrt6: “ bence zorunlu olmalı. Çünkü proje yürütebilmek demek mevcut bir işi planlayarak, sebep- sonucunu bilerek ilerlemek/ tamamlamak demek. Bu nedenle ileriye dönük becerilerin kazandırılacağı bir ders zorunlu olmalı. Seçmeli olarak kalmasını desteklemiyorum.”

3.7. Öğretmenlerin Seçmeli Proje Hazırlama Dersini Yürütecek Branşa İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama dersini yürütecek branşa ilişkin görüşleri aşağıda tablo 8 de verilmiştir.

Tablo 8. Dersi Yürütecek Branşa Yönelik Görüşler

Tema	f
Psikoloji	1
Sosyoloji	1
Felsefe	1
Fen Alanları	3
Bilişim Teknolojileri	3

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğretmenlerin seçmeli proje hazırlama dersini yürütecek branşa ilişkin görüşleri psikoloji, sosyoloji, felsefe, fen alanları ve bilişim teknolojileri olmak üzere temalara ayrılmıştır.

Öğretmenlerin dersi yürütecek branşla ilgili en çok fen alanları (f=3) ve bilişim teknolojileri (f=3) alt temalarına yükleme yaptıkları görülmektedir. Bazı katılımcıların buna ilişkin görüşleri şöyledir;

Öğrt3: “ fizik, kimya biyoloji gibi fen alanları öğretmenleri vermeli. Gerçi sosyal içerikli projelerde var ama somut anlamda model proje konduğu için sayısal öğretmenler vermeli öğrenciler genelde bu tür projeler veriyor.”

Öğrt7: “ Bu dersi özellikle uygulamalı adımları dikkate alabilecek, somut değerlerle ilgili ve tasarlayıp üretebilme kabiliyetine sahip branş öğretmenlerinin vermesi uygun olacaktır. Örneğin bilişim teknolojileri öğretmenleri uygun olur.”

4. SONUÇLAR, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Seçmeli proje hazırlama programını öğretmen görüşlerine göre değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada öğretmenlerin ortaöğretim kurumları seçmeli proje hazırlama programının genel yapısına ilişkin kazanımlar boyutu, içerik boyutu, öğrenme-öğretme yaklaşımı boyutu, ölçme değerlendirme boyutlarına ilişkin görüşleri sorulmuştur. Öğretmenlerin çoğu programın kazanım boyutuna ilişkin kazanımların öğrenci seviyesine uygunluğu, kazanımların dersin amacına uygunluğu bakımından olumlu görüş belirtmişlerdir. Bunun yanında öğretmenlerin bir kısmı kazanımların öğrenci seviyesine uygun olmadığı şeklinde görüş ifade etmişlerdir. Programın kazanım boyutuna ilişkin öğretmenlerin görüşleri genellikle olumludur. Programın içerik boyutuna ilişkin öğretmenlerin çoğu olumsuz görüş bildirmişlerdir özellikle konu sayısının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yanında içeriğin teknoloji kullanım olanağı sunması ve işlevselliğine dair olumlu görüşlerde belirtmişlerdir. Programın öğrenme-öğretme yaklaşımına ilişkin genel olarak etkinlikleri uygulamanın zor olması öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Bunun yanında etkinlikler için öğrenci merkezli olması vurgulanmıştır. Programın ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin öğretmenler genel olarak yine olumsuz görüş ifade etmişlerdir. Özellikle fiziki imkan yetersizliğine dair görüş belirtmişlerdir. Öğretmenler programın genel yapısına ilişkin çoğunlukla olumsuz görüş ifade etmelerine rağmen özellikle dersin yapısına uygun imkânların sunulmadığını da vurgulamışlardır. Bu noktada Öztürk ve Yılmaz(2011) seçmeli derslerin uygulanmasında gerekli olan en önemli şartlardan birinin uygun koşulların yaratılması olduğunu belirtmişlerdir.

Programın etkili uygulanmasına ilişkin öğretmenler, programa yönelik olarak güncellik eksikliği, öğretmenlere yönelik olarak branş öğretmeni eksikliği ve seminer eksikliği, olanaklara yönelik olarak ise kalabalık sınıf faktörü şeklinde öneriler sunmuşlardır. EARGED (2008) raporlarında, seçmeli derslerin uygulanmasında, öğretmen istihdamından derslerin pedagojik değerine kadar farklı boyutlarda olumsuz etkilerin olduğundan bahsedilmiştir. Bir araştırmada, üniversite öğrencilerinden seçmeli ders seçiminde alacakları dersin güncelliğinin önemli olup olmadığı konusunda görüş bildirmeleri istenmiş ve öğrencilerin çoğunluğunun dersin güncelliğinin dersi seçmede etkili olduğu noktasında fikir beyan ettikleri görülmüştür (Tezcan ve Gümüş, 2008). Bunların yanında öğretmenler bu dersin kağıt üzerinde mükemmel hazırlanan bir program olduğunu ancak uygulamada gerek dersin seçmeli olmasından kaynaklanan gerek öğretmenlerin farklı branşlarda olmasından kaynaklanan gerekse öğrencilerin derse bakış açısı sebebiyle zorluk çektiklerini ifade etmişlerdir.

Dersin seçmeli olmasına ilişkin öğretmenlerin çoğu seçmeli olmasının uygun olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Özellikle dersi ilgili öğrencinin seçmesi noktasında hassas davranılması üzerinde durmuşlardır. Öztürk ve Yılmaz(2011) çalışmalarında seçmeli ders seçimlerinde öğrenci iradesinin de etkili olduğu görüşüne ulaşmışlardır. Zorunlu olmasıyla ilgili görüş bildiren öğretmenlerin hepsinin bilişim teknolojileri öğretmeni olması dikkat çekicidir. Bu öğretmenler özellikle ileriye dönük beceri kazandırması noktasında dersin her sahada kullanılabileceğine dikkat

çekmişlerdir. Dersin seçmeli olması ve branş öğretmeninin olmaması sebebiyle öğretmenlere bu derse hangi branş öğretmeninin girmesi gerektiği ile ilgili sorulan soruya öğretmenlerin çoğunun fen alanları öğretmenleri ve bilişim teknolojileri öğretmenlerinin girmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Ancak Öztürk ve Yılmaz (2011), seçmeli derse girecek olan öğretmenin belirlenmesiyle ilgili genelde branşı en yakın öğretmenler arasından seçildiği, ancak, eğer bu branşı yakın olan öğretmenin ders yükü fazla ise, açılacak olan seçmeli ders okulda görev yapmakta olan ders yükü az olan öğretmenler arasından seçim yaparak belirlendiği görüşüne ulaşmışlardır.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Seçmeli proje hazırlama dersinin verimliliğini yükseltmek için öğretmenlere proje tabanlı öğretim konusunda seminerler verilmelidir.
- Seçmeli proje hazırlama dersine yönelik proje tabanlı öğrenme” konusunda sürecin işleyişi, öğrenci sorumlulukları, ailenin sorumlulukları konusunda öğrenci ve aileler bilgilendirilmelidir.
- Seçmeli proje hazırlama dersi için uygun materyaller, kaynak kitaplar hazırlanabilir.
- İçeriğin güncel olması sağlanabilir.
- Seçmeli proje hazırlama dersine yönelik okullara gerekli olanaklar sağlanabilir.
- Program hazırlanırken dersin özelliklerinin yanında, ülkenin ve okulların imkânları düşünülerek hazırlanabilir.

5. KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Ü. K. (1992). *İşbirlikli Öğrenme: Kuram, Araştırma, Uygulama*. Malatya: Uğurel Matbaası.
- Altun, A. (2009). Eğitim Bilim Açısından Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Programına Elestirel Bir Yaklaşım. *Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 97-109.
- Aslan, M. (2014). *Ortaokullarda okutulan seçmeli derslerin seçiminde velilerin göz önünde bulundurduğu kriterlerin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Daban, F. ve Özdemir, E. (2004). Eğitimde verimliliği artıran ders programlarının hazırlanması için genetik algoritma kullanımı. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 3 (6), 245-257.
- Darby, J. A. (2006). The effects of the elective orrequired status of courses on student evaluations. *Journal of Vocational Education & Training*, 58 (1), 19-29.
- Demirel, Ö. (2005). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- EARGED (2008). *Seçmeli Derslerin Seçim Kriterlerinin Değerlendirilmesi Araştırması*.
- Eşbahoğlu, F. (2015). *İlköğretim 5 ve 6. Sınıflarda seçmeli derslerin seçim sürecinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koç, Y. (2014). *Fen ve teknoloji öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme modeli hakkında bilgilendirilmesi, bu modeli sınıfta uygulamaları ve elde edilen sonuçların değerlendirilmesi: Ağrı il örneği*. Yayımlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kolaylı, T. (2015). *Teknoloji destekli bilimsel araştırma (TEDBA) modelinin uygulanabilirliği: çevre kimyası seçmeli dersi örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- MEB. (2006). Ortaöğretim proje hazırlama dersi öğretim programı.
- MEB (2011). Bu benim eserim proje çalışması 2011-2012 kılavuz kitapçığı.

Öztürk, H. T. ve Yılmaz, B. (2011). Bilişim teknolojileri ve yazılım dersinin seçmeli statüsünün dersin pedagojik değerine yansımalarının öğretmen bakış açısı ile değerlendirilmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 12(2), 63-82.

Tezcan, H. ve Gümüş, Y. (2008). Üniversite öğrencilerinin seçmeli ders tercihlerine etki eden faktörlerin araştırılması. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 1-17.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yırtıcı, Z. (2014). *Seçmeli bilim uygulamaları dersinin öğrencilerin bilimsel süreç becerileri ve motivasyonlarına etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.